

Горенко М.В.

Викладач кафедри психології

Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини

м. Умань. Україна

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ

Важливим напрямком професійної підготовки студентів є їх підготовка до здійснення майбутньої професійної кар'єри. Одним із важливих чинників здійснення такої підготовки виступає формування у студентів психологічної готовності до здійснення майбутньої професійної кар'єри.

В Україні проблема фахової підготовки майбутніх практичних психологів найбільшу актуальність набула останнім часом, оскільки з'явилися предметні сфери, де необхідна допомога кваліфікованих психологів-професіоналів. Тому сьогодні в сучасному суспільстві є актуальною проблема психологічної готовності майбутніх психологів до продуктивної професійної діяльності та здійснення професійної кар'єри.

За останній час проведено ряд досліджень, присвячених аналізу психологічної готовності до різних видів діяльності, зокрема, педагогічної (П.П.Горностай, Т.В.Іванова, О.В.Скрипченко, В.А.Сластьонін, С.І.Ніколаєнко, Д.С.Мазоха, О.А.Орлова, О.Л.Жук, О.А.Чернічкіна, І.М.Чорна та ін.), діяльності психолога (О.Ф.Бондаренко, Л.В.Долинська, В.Г.Панок, Н.І.Пов'якель, Н.В.Чепелева та ін.).

Як вважає Н.О. Антонова [1], однією з основних причин того, що випускники психологічних спеціальностей не завжди відповідають тим вимогам, які висувають до них як до фахівців майбутня професія та суспільство, є саме низький рівень психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри та професійної діяльності.

Н.О. Антонова зробила узагальнення механізмів розвитку готовності до професійної діяльності психолога, серед яких вона виокремила такі:

– механізм емоційно-вольової саморегуляції (передбачає розвиток здатності до адекватної спонтанності та свідомої регуляції емоційних проявів);

– механізм ціннісно-сислової саморегуляції (передбачає набуття мотивами професійного розвитку статусу особистісного смислу та перетворення мотиву у мету, тобто встановлення відповідності між цілями професійної діяльності й системою особистісних цінностей (смыслеутворення) та усвідомлення можливості реалізації особистісних прагнень засобами професійної діяльності);

– механізм самоідентифікації (усвідомлення і прийняття професійної ролі);

– механізм самосуб'єктивації (прояв суб'єктної активності стосовно себе, самостворення себе як суб'єкта життєдіяльності [1]).

На основі аналізу літератури можна стверджувати, що психологічна готовність до професійної кар'єри може включати такі основні компоненти:

а) мотиваційний компонент – мотиви, необхідні для успішної професійної кар'єри. Мотиви професійної діяльності роботи включали: фінансові мотиви; мотиви просування в посаді; мотиви змісту роботи; мотиви взаємовідносин з керівниками та працівниками; мотиви досягнення та визнання.

б) когнітивний компонент – знання, необхідні для успішного здійснення професійної кар'єри.

в) операційний компонент – уміння та навички, необхідні для успішного здійснення професійної кар'єри.

г) особистісний компонент – особистісні характеристики, необхідні для успішного здійснення професійної кар'єри [2].

Процес підготовки майбутніх психологів здійснюється шляхом формування всіх структурних компонентів готовності одночасно. Розвиток

компонентів можна реалізувати в умовах спеціально організованого навчання, яке буде спрямоване на оволодіння теоретичними знаннями, практичними вміннями та навичками, формування позитивного ставлення до професійної діяльності психолога.

Український психолог Н.В. Чепелева зауважує, в наслідок цих особливостей, фахова підготовка психолога у вищому навчальному закладі має складатися з двох етапів: підготовчого та діагностичного:

- підготовчий етап: студентів диференціюють за рівнем придатності до роботи з людьми. Мета цього етапу – зорієнтувати їх на різні напрями професійної діяльності та також адаптувати до майбутньої професії активними методами психологічного навчання;
- діагностичний етап передбачає опанування основ психодіагностики й самопізнання та розв'язання особистісних проблем, що можуть завадити в подальшому особистісно-професійному зростанні [2].

Процес формування психологічної готовності до діяльності психолога, вважає Р.Д. Санжаєва [3], походить успішно за дотримання таких умов:

- діагностичних (вивчення й урахування стану компонентів готовності за допомогою начального, проміжного й підсумкового «зрізів», вивчення індивідуально-типологічних особливостей суб'єктів діяльності);
- змістових (оволодіння суб'єктом уміннями організації діяльності відповідно до певного набору критеріїв: рівень і характер мотивації, адекватність змісту і структурі діяльності, орієнтаційна, операціональна повнота тощо);
- процесуальних (створення системи знань філософського, психологічного, культурологічного плану з урахуванням специфіки регіону та орієнтованої на загальнолюдські цінності).

Отже, психологічна готовність студентів-психологів до професійної кар'єри – це цілеспрямований вияв потенціалу особистості, що включає їх переконання, мотиви, погляди, почуття, якості характеру, знання, уміння, навички. Готовність досягається в процесі професійної фахової підготовки і є

результатом всебічного особистісного розвитку особистості майбутніх психологів з урахуванням вимог професійної психологічної діяльності.

Література:

1. Антонова Н.О. Проблеми діагностики психологічної готовності до професійної діяльності у випускників психологічного факультету / Н.О. Антонова // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць. – 2009. – Том X. – Ч. 11. – С. 43–52.
2. Канівець Т.М. Формування психологічної готовності студентів до здійснення майбутньої професійної кар'єри : автореф. дис . канд. психол. наук: 19.00.10 / Тетяна Миколаївна Канівець . – Київ, 2013. – 20 с.
3. Чепелева Н.В. Професійна культура майбутнього практичного психолога / Н.В. Чепелева // Наукові записки: матеріали звітно-наукової конференції викладачів УДПУ ім. М.П. Драгоманова за 1992 рік. – К., 1993. – С. 121–123.